

کالیگرافی

برای اکثر مردم این نکته عجیب است که نوشته‌ها هم باید طراحی شوند. در آثار گرافیک ایرانی شکل هر کلمه و حتی تعداد آنها نیاز به طراحی ویژه‌ای دارد که با شیوه طراحی کلمه‌ای دیگر متفاوت است و این شناخت در تخصص یک طراح است.

کالیگرافی یا همان نقاشی خط یک هنر بصری مربوط به نوشتن است و میتوان گفت نوعی نقاشی با خط محسوب میشود. این اصطلاح به احتمال بسیار از واژه یونانی به معنای "نوشتن" و "زیبایی" حاصل شده است. این هنر از کنار هم قرار دادن هوشمندانه و تطابق نقاشی و خطاطی حاصل میگردد. در این هنر خاص بیش از هر چیز جنبه بصری خط است که مورد توجه میباشد. هنر کالیگرافی باید قادر باشد با چشمان بینندگان ارتباط برقرار کند.

کالیگرافی اصطلاحی غربی است که در توصیف هنر خوشنویسی به کار می‌رود. از این رو این هنر در سراسر دنیا با این نام شناخته می‌شود. نقاشی خط، گونه‌ای متفاوت از کالیگرافی است و همچنین حروف نگاری (تایپو گرافی) هم مجزا از کالیگرافی شناخته می‌شوند در برخی آثار تایپوگرافی از تکنیک‌ها و یا ابزار کالیگرافی استفاده می‌شود. اما کالیگرافی نوعی نقاشی است که در آن خطوط با یکدیگر برخورد دارند و در واقع نوعی کمپوزسیون خط است و هنرمند اشکالی بوجود می‌آورد که زیباست.

در ایران این نوع نقاشی به دوران قبل از صفویه باز می‌گردد، ولی در دوره قاجار از زمان میرزا غلامرضا امیرخانی خوشنویس که با خط نستعلیق سیاه مشق کرد، کالیگرافی شکل گرفت. کالیگرافی نوعی ترکیب خطوط و خوشنویسی است. و طراح و هنرمند سعی میکند اشکال زیبا را ایجاد کند. در صورتی که تایپوگرافی چیدمان حروف است و برای زیبا تر کردن متن میتواند از کالیگرافی (سایه زدن) استفاده کرد که دارای اصولی است که بر زیبایی می‌افزاید.

در اصل کالیگرافی نوعی نقاشی است که در آن خطوط با یکدیگر برخورد دارند و در واقع نوعی کمپوزسیون خط است. در ایران تقریباً ۹۹٪ کالیگرافی را به عنوان سایه زدن متن‌ها بصورت حرفه ای که باعث سه بعدی دیدن آن میشود می‌شناسند. این اصطلاح به احتمال بسیار زیاد از واژه یونانی (graphien) به معنای زیبایی و (kallos) به معنای نوشتن است.

به طور کلی این هنر از کنار هم قرار دادن هوشمندانه و تطابق نقاشی و خطاطی حاصل می گردد. در این هنر خاص، بیش از هر چیز جنبه بصری خط است که مورد توجه می باشد. هنر کالیگرافی باید قادر باشد با چشمان بینندگان ارتباط برقرار کند. کالیگرافی غربی که در متون لاتین استفاده شده اند، قابل شناسایی هستند. تاریخچه الفبا لاتین به حدود ۶۰۰ سال پیش از میلاد مسیح در روم اختصاص دارد. در زمان امپراطوری روم بهره بردن از هنر کالیگرافی در نوشته های حک شده بر روی سنگ ها، دیوار ها و رومیزی های رومی امری مرسوم به شمار می آمد و زمانی که نوشته ها به صومعه ها رسیدند، استفاده از کالیگرافی در کتاب مقدس و سایر متون مذهبی مناسب قلمداد شدند. بعد ها با وجود اینکه امپراطوری روم سقوط کرد اما سنت کالیگرافی همچنان برای سال ها باقی ماند. احیای هنر کالیگرافی به شیوه مدرن در پایان قرن نوزدهم آغاز شد و تحت تاثیر فلسفه و زیبایی شناسی ویلیام موریس و جنبش هنر و صنایع دستی قرار گرفت. ادوارد جانستون به عنوان پدر کالیگرافی مدرن در نظر گرفته شده است.

کالیگرافی را می توان در دسته های کالیگرافی غربی، اسلامی، آسیای شرقی، آسیای جنوبی، ایرانی و تمدن مایاها مورد بررسی قرار داد. در خاورمیانه و آسیای شرقی کالیگرافی یکی از هنر های اصلی و مهم به شمار می آید.

کالیگرافی در همه جای دنیا با دست انجام می شود و اگر به آن قابلیت تایپ در کامپیوتر را بدهیم باز هم شخصیت کالیگرافی دارد و همان کالیگرافی است. کالیگرافی علاوه بر تابلوهای نفیسی که اختصاصا جلوه گر این هنر می باشند در بسیاری موارد دیگر نظیر قالب دعوت ها، تایپوگرافی، طراحی لوگو، تصاویر متحرک برای فیلم و تلویزیون، آثار هنری مذهبی، سنگ های زینتی و... کاربرد دارد. یک مثال برای درک بهتر کالیگرافی و تایپوگرافی، مثلا دیده شده برخی از گرافیک ها با استفاده از تکنیک های تایپوگرافی و با استفاده از فونت ها شکل یک حیوان و یا انسان را ایجاد کرده اند در صورتی که با کالیگرافی بیشتر بروی گرافیک متن ها توجه میشود. تفاوت اصلی بین این دو در این است که در تایپوگرافی هدف ایجاد زیبایی بصری در کنار خوانایی است اما در خوشنویسی هدف نشان دادن زیبایی است و خوانایی ممکن است در نتیجه ی کار مشاهده نشود. با تلفیق درست این دو آثار زیبا و چشم نواز زیادی بوجود آمده اند. نوع جدیدی از کلیگرافی، کالیگرافی مدرن است.

هنوز تعریف کامل و جامعی از کالیگرافی مدرن در دست نیست اما میتوان گفت که کالیگرافی مدرن، نقطه مقابل کالیگرافی سنتی است. این نوع از کالیگرافی دارای سه ویژگی مهم میباشد. ۱. کالیگرافی مدرن مقید به اصول سنتی نمیشد. اگر طرفدار کالیگرافی مدرن هستید میتوانید اصول سنتی در خوش نویسی را نادیده بگیرید. برای مثال نیاز نیست خود را درگیر حرکات پیچیده و فراز و فرودهای تند و دقیق در نوشتن حروف نمایید. ۲. کالیگرافی

مدرن در دسترس و آسان است. یک زمانی عنوان میشد که همه توانایی یادگیری کالیگرافی را ندارند و نیاز به استعداد خاصی وجود دارد اما این ادعا راجع به کالیگرافی مدرن صدق نمیکند، تنها کافیست یک خودکار به دست گرفته و سبک خود را روی کاغذ پیاده کنید. ۳. کالیگرافی مدرن به دنبال ترکیب و همخوانی است. آن چیزی که نوشته شما را زیبا میکند این است که صرفاً به دنبال زیبا نوشتن حروف به طور جداگانه نباشید بلکه به دنبال ساختن ترکیب زیبایی از آنها در کنار هم باشید.

در چند سال اخیر برخی از هنرمندان خوشنویس تحت تاثیر کارویژه‌ی خلاقه‌ی کالیگرافی -در دیگر زمینه‌های تجسمی- آزمون و پویش‌های تازه‌ای را چه در حوزه محتوا و چه در ریخت آغاز کرده‌اند و عموماً آنچه از رهاورد آن‌ها ایفاد شده، مبتنی بر نوعی استفاده غیر متعارف خط در مدیوم‌هایی است که پیش از این جسارت استفاده از آن‌ها در سوابق کالیگرافی مدرن ایران دیده نشده است. ممکن است دامنه‌ی این تجربیات در مقایسه با تحولاتی که در نقاشی و مجسمه شاهدش بوده ایم چندان ساختارشکن محسوب نشود اما اگر روحیه‌ی سترون و محافظه کار جامعه‌ی درگیر با خوشنویسی را بشناسیم، ابعاد دگرگون‌کننده‌ی این جریان نو را با تامل افزون‌تری خواهیم نگرست.

کالیگرافی همان‌طور که در بالا اشاره شد؛ امروزه به دو شکل انجام میشود که یکی به صورت دستی و با قلم و هایلایتر و ... انجام میشود و دیگری با انواع نرم افزارها صورت میپذیرد. در این مبحث صنعت و هنر طراحی جواهرات با دیدگاه مدرن اخیر به نام کالیگرافی و تایپوگرافی بیشتر مورد بحث قرار گرفت و کلیت طراحی و چگونگی پیدایش کالیگرافی و تایپوگرافی و سپس ساخت آنها به شکل‌های هنری و تطابق موارد و طراحی شده و ساخته شده بیان شد.

نمونه بارز ساخت بدلیجات و جواهرات برگرفته از همان صنعت کالیگرافی و تایپوگرافی میباشد که در دهه اخیر شروع شده و به صورت حرفه‌ای دنبال شده و در حال ترویج است و به تازگی سعی در ترکیب با روش‌های دیگر میباشد تا بتواند دوام خود را داشته باشد و به هنری پایدار در جواهرات تبدیل شود.